

Новітні якісні методи аналізу конфліктів та медіації

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>C5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин лекції 16 год., практичні заняття 30 год., самостійна робота 74 год</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com Практичні / Семінарські: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipro.kpi.ua</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Мета курсу: курс орієнтований на формування у студентів не лише комплексних знань про теоретичні підстави, принципи, особливості якісної методології в сучасних соціальних науках, але і практичних навичок аналізу зібраних якісних даних різного типу, а також формування умінь і навичок переходу від неструктурованих даних до науково-значимих узагальнень, аргументів різного рівня аж до побудови теорії. Передбачається, що студенти не лише поглиблено вивчать специфіку якісного дослідження, але і навчатимуться бачити усю складність цієї методології з точки зору її евристичних можливостей. Програма курсу формує науково-дослідні і технологічні навички, визначає систему понять і категорій сучасної дослідницької методології щодо публічної сфери та соціальних комунікацій, знайомить зі стратегіями збору, обробки й інтерпретації даних (в першу чергу - текстовальних та візуальних), презентації звітів, написанням аналітичних записок, формування професійних компетенцій студентів, як дослідників.

Завдання курсу: сформувати вміння постановки дослідницьких питань, вибору стратегії

дослідження, вибору предмета, об'єкту дослідження; сформувати навички роботи з якісними даними: сформувати у студентів практичні навички формулювання дизайну дослідження, створення дослідницького інструментарію, аналізу якісних візуальних/текстових даних й презентації результатів дослідження, сприяючи формуванню фахової дискусії.

Засвоєння дисципліни сприяє підсиленню таких компетенцій та програмних результатів навчання:

- ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ФК01 Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.
- ФК04 Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.
- ПРН04 Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань.
- ПРН 09 Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: дисципліна «Новітні якісні методи аналізу конфліктів та медіації» є вибіркоvim компонентом. Водночас вона є логічним продовженням курсів з метрології соціальних наук належить до циклу фундаментальних дисциплін соціально-гуманітарного профілю. Тематики в межах курсу «Новітні якісні методи аналізу конфліктів та медіації» пов'язані з іншими дисциплінами бакалаврського навчального плану: «Історія соціології», «Сучасні теорії миру та конфліктів», «Політологія», «Соціологічні дослідження соціальних структур, організацій та управління», «Соціологія громадської думки та мас-медіа», «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень» тощо.

Постреквізити: вивчення дисципліни поглиблює підготовку студентів у сфері якісних методів дослідження, аналізу даних, формує навички інтерпретації складних соціальних процесів та може бути використане під час опанування фахових дисциплін, науково-дослідної діяльності і підготовки магістерської дисертації.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Якісна методологія в соціальних науках: вступ

Тема 2. Проектування якісного дослідження.

Тема 3. Основні методи аналізу тексту та дискурсу.

Тема 4. Інтерпретація даних обґрунтованою теорією.

Тема 5. Етнографічний підхід в якісних дослідженнях.

Тема 6. Опис в якісних дослідженнях.

Тема 7. Інституційний аналіз.

Тема 8. Презентація результатів якісного дослідження.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Боднар Г. Покоління Незалежності в Революції Гідності // *Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях*. Макеєв С. (ред.), Коваліско Н. (ред.). Колективна монографія. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. – с. 197-214.
2. Веймер Д. Л., Вайнінг Е. Р. Аналіз політики: концепції, практика / Пер. з англ. І. Дзюби, А. Олійника; наук. ред. О. Кілієвич. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
3. Костенко Н. В., Іванов В. Ф. Досвід контент-аналізу. Моделі та практики. Київ, 2003.
4. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій / 2-е видання, доповнене. К., 2007. 320 с.
5. Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник / За ред. Н. Костенко, Л. Скокової. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2009. - 400 с.

Допоміжна література:

1. Гірц К. Інтерпретація культур. – К.: Дух і Літера, 2001.
2. Зонтаг С. Про фотографію. – К.: Основи, 2002.
3. Знанецький Ф. Автобіографія як джерело соціологічного знання // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. – 1998. - № 6.
4. Кислова О. М., Профатілова Л. Г. Актуалізація застосування якісних методів соціологічних досліджень в умовах війни в Україні. *The 66st International scientific and practical conference "Innovation in Science: Modern Challenges" (21 – 22 March, 2024)*. Nika Publishing, Liverpool, Great Britain, 2024. P. 12-15.
5. Лапан Т., Кудринська Г. На війні та після неї // *Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях*. Макеєв С. (ред.), Коваліско Н. (ред.). Колективна монографія. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. - с. 214-274.
6. Ліщук-Торчинська Т. П. Пошуково-дослідницький проект «Ставлення українців до історичного минулого» в рамках якісної стратегії соціологічного дослідження // *Соціологічні студії. Науково-практичний журнал*. – 2017. – № 2 (11). – С. 40–47.
7. О. Симончук. Авторефлексія високоосвічених представників покоління // *Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях*. Макеєв С. (ред.), Коваліско Н. (ред.). Колективна монографія. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. - с. 111-153.
8. Паніотто В. Криза в методах опитування та шляхи їх подолання. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2011. № 1. С. 14.
9. Пархоменко В. М. Методи вибірових обстежень: Навчальний посібник. К., 2001. 148 с.
10. С. Гречка. Наративні технології моделювання іміджу України в умовах інформаційно-психологічного протистояння // *Молодий вчений* №8 2020. - с. 183-189.
11. Скокова Л. Г. Біографічні дослідження в соціології: традиція і сучасний досвід. – К.: Інститут соціології, 2004.
12. Скокова Л. Флоріан Знанецький: автобіографічний метод у соціології // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. – 1998. - № 6.
13. Bourdieu P. *Photography. A Middle-brow Art*. - Oxford: Polity, 1990.
14. Glazer B., Strauss A. *The Discovery of Grounded Theory*. – Chicago-New York: Aldine, 1967.
15. King N. et al. (2019). *Interviews in Qualitative Research. Second Edition*. Sage Publications.
16. N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (eds.). *Handbook of Qualitative Research*. 1994.
17. Sharan B. Merriam. *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco: Jossey-Bass, 2016.
18. Silverman, D. 1997. *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*. London: Sage.
19. Silverman, D. 2000. *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. London: Sage.
20. Silverman, D. 2001. *Interpreting Qualitative Data: Method for Analyzing Talk, Text and Interaction*. 2nd ed, London: Sage.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Социология: теория, методы, маркетинг.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
5. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Лекція 1: Якісна методологія в соціальних науках: вступ

Основні питання: Поняття про якісні та кількісні дослідження. Проблема демаркації та ідеалу науковості. Витоки та історія якісних методів дослідження. Позитивізм, конструктивізм, інтерпретивізм, порівняння. Каузальність та доказовість в якісних дослідженнях. Об'єктна мова та метамова. Сенси та значення. Стратегії якісного дослідження. Як вибрати стратегію.

СРС: Логіка проектування дискурс-аналізу, інституційного аналізу, “включеного” дослідження, усної історії, стратегії обґрунтованої теорії. Два способи міркування в процесі збору і аналізу даних: дедукція та індукція.

Лекція 2: Проектування якісного дослідження.

Основні питання: Специфіка програми якісного дослідження. Проблема генералізації даних. Одиначне і порівняльне дослідження. Одиниці аналізу. Гіпотетико-дедуктивна (гіпотетико-номологічна) та аналітико-індуктивна моделі. Джерела інформації в якісному дослідженні. Поняття “текст”, “акція”, “інститут”.

СРС: Переваги і недоліки методів збору. Специфіка якісних даних в цілому, і окремих типів джерел. Зберігання інформації.

Лекція 3 : Основні методи аналізу тексту та дискурсу.

Основні питання: Традиційні методи аналізу тексту. Якісний контент-аналіз. Види текстових джерел. Надійність текстових джерел, контекстуалізація джерела. SYMLOG. Дискурс-аналіз текстів ЗМІ. Нарративна семіотика (структурна семантика). Нарративний аналіз. Функціональна прагматика.

СРС: Усна історія. Теорія відмінностей. Об'єктивна герменевтика.

Лекція 4: Інтерпретація даних обґрунтованою теорією.

Основні питання: Обґрунтована теорія загалом. Основні принципи обґрунтованої теорії (Grounded Theory). Інтерпретація даних за принципами обґрунтованої теорії по Глезеру й Страусу, Страусу та Корбін. “Категоризація”. Кодування. Можливості квантифікації якісних даних.

СРС: Проблеми генералізації при малому числі випадків.

Лекція 5: Етнографічний підхід в якісних дослідженнях.

Основні питання: Основні принципи і навички етнографічного підходу. Види і жанри етнографічного підходу. Періодизація етнографічної традиції. Постмодерністська етнографія. Спостереження та “включене дослідження”. Види спостереження. Інструменти забезпечення надійності результатів (поняття тріангуляції), види тріангуляції.

СРС: Поняття “матриця спостереження”.

Лекція 6: Опис в якісних дослідженнях.

Основні питання: Насичений опис як ключовий інструмент якісного аналізу: сутність підходу. Аналітичний “насичений опис” по К, Гірцу. Використання насиченого опису у різних якісних методах: етнографії, кейс-стаді, глибинному інтерв’ю, фокус-групах. Техніки збору даних, необхідні для насиченого опису: тривале занурення, спостереження, рефлексивність, детальна фіксація контексту.

СРС: Рівні інтерпретації по Гірцу.

Лекція 7: Інституційний аналіз.

Основні питання: Роль неоінституціоналізму у якісних дослідженнях. Міждисциплінарний статус інституціональних теорій. Евристичний потенціал неоінституціоналізму у дослідженні реформаційних процесів.

СРС: Сутність та типи інституціонального аналізу.

Лекція 8: Інституційний аналіз. Презентація результатів якісного дослідження.

Основні питання: Правила проведення інституціонального аналізу на різних етапах інституціонального розвитку. Моделі інституціональної зміни. Презентація досліджень основні правила. Підготовка презентації. Підготовка аналітичної записки.

СРС: Види та стратегії інституціонального будівництва. Основні висновки по курсу.

Семінарські заняття

Семінарське заняття 1:

Основні питання: Визначення та аналіз особливостей об’єкта якісного дослідження — публічної сфери та соціальних комунікацій; розгляд специфіки цих явищ як складних, динамічних і контекстуально зумовлених соціальних процесів. Обговорення принципів наукової валідності в якісних підходах, включно з достовірністю, надійністю та узгодженістю інтерпретацій. Формування основних понять для дослідження: комунікативна взаємодія, публічність, дискурс, символічні структури, соціальні практики; взаємозв’язок між концептуалізацією та емпіричним аналізом у якісній традиції.

Семінарське заняття 2:

Основні питання: Аналіз основних помилок концептуалізації в якісних дослідженнях, зокрема надмірної абстрактності, нечіткості меж понять, підміни опису інтерпретацією та плутання рівнів аналізу. Практикум, спрямований на вироблення навичок коректної концептуалізації: уточнення дефініцій, формулювання аргументів, побудова логічно несуперечливих і аналітично продуктивних понять, необхідних для подальшої роботи з емпіричними даними.

Семінарське заняття 3:

Основні питання: Розгляд основ якісних досліджень публічної сфери та соціальних комунікацій: специфіка опису соціальних процесів, критерії оцінки достовірності та обґрунтованості якісних даних, ключові дослідницькі процедури (спостереження, інтерв’ювання, аналіз текстів і дискурсів). Опрацювання структури та логіки побудови програми якісного дослідження: визначення проблеми, концептуалізація основних категорій, вибір методів збору даних, формування вибірки, планування аналізу та представлення результатів.

Семінарське заняття 4:

Практична частина: студенти розділяються на групи. Кожна група формулює тему свого дослідницького проекту. Формулює проблему дослідження і основне дослідницьке питання. Кожна група студентів робить коротку презентацію дизайну свого проекту, обґрунтовує стратегію дослідження, вибір методів збору інформації, формулює мету і завдання дослідження.

Семінарське заняття 5:

Основні питання: Порівняння провідних технік аналізу текстів у якісних дослідженнях, зокрема контент-аналізу, дискурс-аналізу, нарративного аналізу та фрейм-аналізу; визначення їхніх можливостей, обмежень, вимог до матеріалу та типових дослідницьких завдань. Обговорення критеріїв вибору методики відповідно до дослідницької мети, типу тексту та контексту комунікації.

Семінарське заняття 6:

Практична частина: робота з різними видами текстів: від офіційних документів — до повідомлень електронних ЗМІ; від друкованих — до відео/аудіо. Публічні консультації щодо студентських групових досліджень.

Семінарське заняття 7:

Основні питання: Техніки порівняння у якісних дослідженнях: логіки подібності та відмінності, принципи компаративного аналізу, стратегії вибору випадків, підходи до порівняння подій, акцій та соціальних процесів. Розгляд методологічних інструментів, що застосовуються у порівняльних дослідженнях, їхніх можливостей та обмежень.

Семінарське заняття 8:

Практична частина: Аналіз конкретного випадку та події із використанням технік порівняльного аналізу. Відпрацювання навичок виокремлення релевантних характеристик, побудови аналітичних категорій, інтерпретації подібностей та відмінностей між кейсами. Робота з емпіричними матеріалами різного типу. Публічні консультації щодо студентських групових досліджень: обговорення структури, методів, проміжних результатів та корекція дослідницьких підходів.

Семінарське заняття 9:

Основні питання: Обґрунтована теорія як підхід у якісних дослідженнях: її філософські засади, особливості формування теоретичних концептів «знизу вгору», логіка постійного порівняння, поняття теоретичного насичення. Розгляд ключових технік — відкритого, аксіального та вибіркового кодування — їхнього призначення, послідовності застосування та аналітичних можливостей у реконструкції соціальних процесів.

Семінарське заняття 10:

Практична частина: Виконання кодування транскриптів інтерв'ю відповідно до етапів обґрунтованої теорії: ідентифікація ключових смислів під час відкритого кодування, встановлення зв'язків між категоріями в процесі аксіального кодування, уточнення центральної категорії на стадії вибіркового кодування. Проведення нарративного аналізу отриманого матеріалу з акцентом на виявленні структур, сюжетів і логік соціальної дії. Формування аналітичних нотаток і обговорення попередніх теоретичних висновків.

Семінарське заняття 11:

Основні питання: Техніки “насиченого опису” та “включеного дослідження”: їхні інтелектуальні засади, сфери застосування та аналітичні можливості. Розгляд концепції насиченого опису

Кліффорда Гірца, увага до контексту, символічних структур та смислових шарів соціальної дії. Специфіка включеного дослідження: позиція дослідника, роль участі, етичні виклики, кордони між спостереженням і включеністю. Обговорення типових помилок, ризиків, переваг і дослідницьких стратегій у роботі з цими підходами.

Семінарське заняття 12:

Практична частина: Перегляд і колективний аналіз наративу фільму «Кухонні байки» (Норвегія–Швеція, 2003) як кейсу для демонстрації принципів насиченого опису та логіки включеного дослідження. Визначення смислових шарів оповіді, символічних структур, взаємодій між персонажами, режимів спостереження, меж участі та дистанції дослідника. Обговорення того, як художній наратив може слугувати матеріалом для якісного аналізу соціальних практик і комунікацій.

Семінарське заняття 13:

Основні питання: Інституційний аналіз пострадянських практик: поняття та методологічні підходи. Особливості функціонування пострадянських інституцій, механізми формалізації норм, традиційні та сучасні практики, фактори стабільності та змін. Порівняння формальних правил і неформальних практик, вплив історичного та соціокультурного контексту на інституційні процеси.

Семінарське заняття 14:

Практична частина. Проведення швидкого дослідження на тему пострадянських інституційних практик або зустріч з компетентною персоною щодо вітчизняних інституційних практик, проведення з нею блиц-опитування. Підготовка студентами пілотних аналітичних записок. Надання студентами аналітичних звітів, сформованих за результатами досліджень. Презентація результатів досліджень. Конкурс серед досліджень.

Семінарське заняття 15:

Модульна контрольна робота

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 64 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 74 год.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальні заняття з дисципліни “Новітні якісні методи аналізу конфліктів та медіації” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення методів, формулює ключові поняття з тем, наводить приклади. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Студенти будуть використовувати соціологічні поняття, теорії та методи, надані викладачем на лекціях, для аналізу повсякденної реальності, її концептуального осмислення, використання до повсякденних явищ та проблем. Також увага буде приділена груповим дискусіям на семінарських заняттях щодо моделей та принципів теоретизування в контексті соціально-політичних умов розвитку соціологічної науки, вмінні працювати з текстами першоджерел з якісних методів аналізу конфліктів та медіації.

Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез, вміння посилалися на теоретичні положення та критично оцінювати наявні теорії і практики.

Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає питому вагу самостійної роботи студентів. Семінарські заняття поглиблюють теоретичні знання з відповідних тем навчальної дисципліни, закріплюють практичні навички дискусій, відстоювання своєї наукової позиції, роботи з літературою.

Відвідуваність і виконання завдань

Важливо відвідувати лекції, на яких висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал, презентації текстів документів в обсязі достатньому для опанування дисципліни студентом. Студенту складно буде належно підготуватись до практичного заняття, виконати практичне завдання, якщо він буде пропускати лекції. Тому для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов’язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Разом з тим, студент, який пропустив семінарські заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов’язково вивчені, а практичні завдання виконані студентом. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус». У контексті дистанційного

навчання також використовується Zoom, Телеграм, Гугл Класрум.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст основних питань курсу. Лекції проводяться у режимі інтерактивної взаємодії. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії. На заняттях використовуватиметься кейс-стаді, «метод Сократа».

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря

Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог навчальної дисципліни.

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. робота на семінарських заняттях;
2. виконання модульної контрольної роботи.

1. Робота на семінарських заняттях оцінюється максимально в 5 балів.

Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $\text{гсем} = 5 \text{ балів} \cdot 14 = 70 \text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми, залучення різноманітної інформації та обґрунтування доцільності її використання – 5 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми (на рівні «сутність»- «закономірність»), відображена власна позиція – 4 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками (брак посилань) – 3 бала;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0-2 балів.

2. Модульна контрольна робота

Ваговий бал – 30.

Відповіді оцінюються наступним чином:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 27-30 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 23-26 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 18-22 бала;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0-17 балів.

3. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

4. Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік має вигляд переліку питань, на які повинен відповісти студент. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю.

Критерії оцінювання

95-100 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;

85-94 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;

75-84 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

65-74 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;

60-64 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані або відсутні;

0-59 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу, демонструє поверхові або хаотичні знання; відсутні аналітичне мислення та вміння застосовувати отримані знання; відповіді нелогічні або неповні.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є зарахування модульної контрольної роботи.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Рейтингова оцінка здобувача (бали)	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно

64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Це дозволить студенту краще презентувати свою позицію (думку), критично оцінювати позиції (думки) інших студентів, ставити питання викладачу та студентам. Обсяг засвоєного навчального матеріалу і глибина його розуміння від цього збільшуватиметься. Готуючись до практичного заняття студенту бажано опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими ресурсами в списку літератури. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення соціально-гуманітарних дисциплін є вироблення навичок логічного мислення, ведення дискусії та висловлення власних думок. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено старшим викладачем кафедри соціології, кандидатом політичних наук Якубіним Олексієм Леонідовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)

Питання для модульної контрольної роботи

1. Визначення якісних і кількісних методів дослідження.
2. Основні принципи якісного дослідження.
3. Проблема демаркації у соціальних науках.
4. Витоки та історія якісних методів дослідження.
5. Вплив позитивізму на розвиток якісних досліджень.
6. Конструктивізм та його роль у якісних методах.
7. Основні положення інтерпретивізму.
8. Каузальність та доказовість у якісних дослідженнях.
9. Об'єктна мова та метамова в соціальних науках.
10. Види стратегій у якісному дослідженні.
11. Логіка проектування дискурс-аналізу.
12. Інституційний аналіз у соціальних дослідженнях.
13. Особливості "включеного" дослідження.
14. Усна історія як метод збору даних.
15. Стратегія обґрунтованої теорії.
16. Відмінності дедуктивного та індуктивного міркування у зборі даних.
17. Специфіка програми якісного дослідження.
18. Проблема генералізації в якісних дослідженнях.
19. Переваги та недоліки одиничного і порівняльного дослідження.
20. Одиниці аналізу у якісних дослідженнях.
21. Гіпотетико-дедуктивна та аналітико-індуктивна моделі досліджень.
22. Джерела інформації в якісному дослідженні.
23. Поняття "текст", "акція", "інститут" у соціальних дослідженнях.
24. Методи збору якісних даних та їх специфіка.
25. Зберігання інформації у якісних дослідженнях.
26. Основні методи аналізу тексту в якісних дослідженнях.
27. Якісний контент-аналіз та його особливості.
28. Надійність та контекстуалізація текстових джерел.
29. Дискурс-аналіз текстів ЗМІ.
30. Нарративний аналіз у соціальних дослідженнях.

Питання для підготовки до заліку

1. Основи обґрунтованої теорії (Grounded Theory).
2. Основні принципи обґрунтованої теорії за Глезером і Страусом.
3. Категоризація та кодування у якісних дослідженнях.
4. Можливості квантифікації якісних даних.
5. Проблема генералізації при малому числі випадків.
6. Основи етнографічного підходу в якісних дослідженнях.
7. Види і жанри етнографічного підходу.
8. Періодизація етнографічної традиції.
9. Постмодерністська етнографія та її особливості.
10. Спостереження та “включене дослідження” в етнографії.
11. Види спостереження в соціальних науках.
12. Інструменти забезпечення надійності результатів у якісних дослідженнях.
13. Поняття тріангуляції та її види.
14. Матриця спостереження в етнографічному дослідженні.
15. Насичений опис у якісних дослідженнях.
16. Аналітичний насичений опис за К. Гірцем.
17. Рівні інтерпретації даних за Гірцем.
18. Основи інституційного аналізу.
19. Вплив неоінституціоналізму на якісні дослідження.
20. Міждисциплінарний статус інституціональних теорій.
21. Евристичний потенціал неоінституціоналізму у дослідженні реформ.
22. Основні типи інституційного аналізу.
23. Правила проведення інституційного аналізу.
24. Етапи інституційного розвитку в якісних дослідженнях.
25. Моделі інституціональної зміни.
26. Види та стратегії інституціонального будівництва.
27. Основні правила презентації якісного дослідження.
28. Підготовка презентації результатів якісного дослідження.
29. Підготовка аналітичної записки за результатами дослідження.
30. Основні висновки щодо якісної методології в соціальних науках.